

A téma fontosságára való tekintettel, a terjedelem korlátozottsága miatt, a szerzők bárom részben (egymást követő cikkekben) jelentik meg munkájukat.

A szerkesztőség

Egység-*grakományok* alkalmazásával végrehajtásra kerülő átrakás nélküli szállítások szervezése, a csapatok háborús anyagi biztosítási rendszerében

Lex Mihály ezredes és Boros János mk. alezredes

A csapatok harc alatti anyagi biztosítása, az anyagi eszközöknek – szükséglet szerint, időben, volumenben – a felhasználás helyére történő eljuttatása, az egyik legnagyobb feladatot jelenti a hadtáp számára. A korszerű fegyverek, harci járművek rendszerbe állításával azonban tovább növekednek ezek a feladatok, ugyanis minden területen lerövidül a végrehajtási idő, ugyanakkor a különböző összetételű nagytömegű anyagi eszközök áramlási folyamatában a rakodási munkák végrehajtása, az ellátás érdekében anyagcsoportosítás egyre inkább alapvető „szűk keresztmetszetnek” bizonyul. Ezért szükségszerűen vetődnek fel olyan megoldásokra való törekvések, amelyek az anyagi biztosítás korszerűsítésével, az anyagi biztosításon belüli „szűk keresztmetszetek” feloldásával próbálkoznak. *Egyik ilyen kezdeményezés az anyagi eszközök egység-*grakományokba* való képzése, és egység-*grakományok* alkalmazásával az „átrakás nélküli” szállítások gyakorlatban való megoldása.*

Részletesebb elemzések nélkül úgy tűnik, hogy gyakorlatilag elegendő volna csak az átrakás nélküli szállítások végrehajtása szervezésének – mint „végtermékek” – az elemzése. Az eddig végzett kutatási munkák tapasztalatai alapján azonban beigazolódott, hogy az utánszállítások korszerűsítésének, az átrakás nélküli szállítások végrehajtásának egyik alapvető eleme az anyagi eszközöknek egység-*grakományokba* történő megalakítása.

A csapatok által – harcászati, hadműveleti feladataik végrehajtása során – felhasználásra kerülő anyagi eszközökből *legnagyobb tömeget a lőszer képezi.* Ugyanakkor lőszerből az egység-*grakományok* képzése és alkalmazása – a csapatok háborús anyagi biztosítási rendszerében – alapvetően új feladat, s megoldása széles körű kutatási munkát kíván. Egyes szolgálati ágak (éllelmezési, ruházati, páncélos-gépkocsi stb.) viszonylatában az anyagi eszközök készletezettsége, egység-*grakományokba* történő kialakítása már megoldást nyert, így azokkal nem kívánunk foglalkozni.

A népgazdaság szállítási ágazatainál és termelő vállalatoknál szállítási rendszerében alkalmazott egység-*grakomány* fogalma, tartalma – ahonnan gyakorlatilag az „ötlet” származott – ismert.

Meghatározása a következő:

„Az EGYSÉGRAKOMÁNY azonos vagy különböző alakú, halmazállapotú és méretű termékeket tartalmazó, előre meghatározott méretekkel rendelkező szilárd, alakját nem változtató egy vagy több darabból képzett mozgatási-kezelési egység, amely az árudarabok egyedi kezelése nélkül, gazdaságos feltételek mellett szállítható és raktározható”.

Bátran meg kell mondani, hogy a harc-hadművelet megvívása idején, a csapatok anyagi biztosítása területén ez az általánosan ismert, a népgazdaság szállítási vállalatainál alkalmazott egységtrakomány képzési módszer csak alapelveiben (egy-egy meghatározott területen) alkalmazható, de nem általánosítható. Ezért ki kell dolgozni az egységtrakományoknak azokat a változatait, amelyek harc alatt a csapatok anyagi feltöltéséhez alkalmazhatók. Ehhez a feladathoz többféle egységtrakomány-változat alakítható ki, gyakorlatilag annyi és olyan, amennyi és amilyen a feladatok harc alatti ellátásához legjobban megfelel.

A csapatok anyagi biztosítása érdekében megalakításra kerülő egységtrakományok alapvetően két nagy csoportra bonthatók a következőképpen:

a) **EGYSÉGRAKOMÁNYOK megalakítása ellátás érdekében anyagcsoportosítással, egy-egy harcjárműre, gépesített lövész-, harckocsi -alegység (század, zászlóalj) számára hagyományos kézi rakodással, illetve a rakodás gépesítési feltételeinek megteremtésével** azzal a céllal, hogy a szállítmányok minimálisra csökkentett átrakással eljussanak különböző mélységekből a közvetlen felhasználókhoz.

b) **EGYSÉGRAKOMÁNYOK MEGALAKÍTÁSA „azonos” nagytömegű anyagból (lőszerből) a rakodási munkák megkönnyítése (meggyorsítása) céljából rakodógépek alkalmazásával,** bizonyos mérvű ellátás érdekében anyagcsoportosítás végrehajtásával.

A csapatok háborús anyagi biztosítási rendszerében mindkét változat alkalmazásra kerülhet. Az egy harcjármű (harckocsi, BMP, PSZH stb.) illetve a gépesített lövész- és harckocsi-alegységek (zászlóaljak, századok) viszonylatában minden esetben az ellátás érdekében csoportosítás elsősorban meghatározó, így ezen kötelekek számára az *első változat* alkalmazása lesz gyakoribb. A tüzércsapatok, harckocsi-egységek (-magasabbegységek) számára – mivel nagytömegű, s viszonylag tömegében is „azonos” löszert használnak fel – alapvetően a *második csoport*, vagyis a rakodási munkák megkönnyítése (meggyorsítása) céljából kialakított egységtrakományok alkalmazása lesz az alapvető.

Az egységtrakományok képzését és alkalmazását természetesen nem célszerű kiszakítani „*abból az időből*”, amikor a csapatok anyagi biztosítása ténylegesen végrehajtásra kerül.

A csapatok anyagi biztosítása két időtartamra bontható: az *első időtartam* alatt történik a csapatok anyagi vonatkozású felkészítése a harc-hadműveleti feladataik végrehajtására. Ebben az időben a csapatok várakozási, összpontosítási stb. körletben vannak. Az anyagi eszközök átvétele, a lőszer- és élőkészítés (rakaszolás, élesítés stb.), közvetlen harci járművekbe való elhelyezése, gyakorlatilag a nagy volumenű rakodási munkák végrehajtási feltételei, ebben az időszakban még viszonylag „kedvezőek”.

Ebben az időszakban az anyagellátás „*alapvetően hagyományos*” módszerrel történik, s az egységtrakományok vonatkozásában előtérbe kerül a második cso-

port alkalmazása, ahol a rakodási munkák megkönnyítése és meggyorsítása az egyik alapvető cél.

Az anyagi biztosítás végrehajtásának második időszaka a csapatok „harc alatti feltöltését” foglalja magába.

A csapatok „harc alatti” feltöltése, elsősorban lőszerrel való ellátása sajátos feladat. Ebben az időszakban meghatározott szerep juthat az egységakományok alkalmazásának mind az egyes harcjármű, mind a gépesített lövész és harcokcsi-alegységek (zászlóalj, századok) ellátása viszonylatában. Ebben az időtartamban nagymértékben megkönnyíti az alegységek (harcjárművek) feltöltését az ellátás érdekében anyagcsoportosítással kialakított egységakományok alkalmazása.

Az egységakományok képzése sajátos feladat, ezért azok kialakításánál a következő szempontokat feltétlenül számításba kell venni:

– alapvető feltétel, hogy az alegységek (harcjárművek) harc alatti feltöltéséhez szükséges lőszerellátás érdekében csoportosítása „mélységben” (Tábori Előretolt Bázison, Mozgó Bázison, hadosztály ellátózászlóalj raktáraiban stb.) végrehajtható legyen úgy, hogy az tartalmazza mindazon alapvető lőszerfajtákat, amelyekre az alegységeknek (harcjárműveknek) szükségük lehet;

– a zászlóalj számára készített egységakományok ládái darabszám szerint anyagfajtként tovább oszthatók legyenek a századok részére úgy, hogy a ládák lehetőleg ne kerüljenek „menetközben” felbontásra;

– azok a lőszer, amelyek az alegységeknek (századoknak) adott időben „nem szükségesek”, továbbra is a szállítójárművekben maradjanak, s azokat a zászlóalj lőszerszállító raja vigye magával tovább;

– a rakodási munkák megkönnyítése céljából a gépesített lövészzászlóalj részére összeállított egységakományokban a századok lőszerai a szállítójárműveken szélén, a zászlóalj lőszerai pedig középen legyenek elhelyezve (részletes elemzésekre a következő cikkben kerül sor);

– a zászlóalj és alegységei feltöltési szintjének növelése egyszerűen a szállítójárművek darabszámának növelésével (külön rakodási és számvetési munkák nélkül) biztosítható legyen;

– a feltöltés szintjének növelése céljából, a felhasználásra kerülő lőszer mennyiségi és mennyiségi arányainak betartásával pl. a gépesített lövészzászlóalj részére kialakított egységakomány (ládázott lőszer esetében kézi rakodást alapul véve) egy darab tehergépkocsin elhelyezhető legyen;

– amennyiben az egységakomány rakodólapokra pántolt lőszerkből kerül megalakításra, akkor a szállítójárműveken a rakott rakodólapok arányosan úgy legyenek elhelyezve, hogy alapvetően minden járművön legyen mindazon lőszerkből, amelyekre az alegységeknek (harcjárműveknek) szüksége van;

– a rakodólapokon tárolt lőszerrel az alegységek feltöltésének szintje a szállítójárművek darabszámának növelésével biztosítható legyen olyan mértékben (anyagi eszközök átrakása nélkül), ahogyan a feltételek megkívánják, vagy lehetővé teszik.

Az egységakományok alkalmazásának szükségessége, előnyei, hátrányai

A csapatok ellátásának viszonylag rövidebb idő alatti végrehajtása a megnövekedett rakodási munkák volumene, a korlátozott létszámú élő rakodóerő huzamosabb idő alatti foglalkoztatása szükségszerűen veti fel az egységakományok képzését és alkalmazását. A realitások talaján állva meg kell mondani, hogy

az egységgrakományok alkalmazásának megvannak a komoly előnyei, de vannak hátrányai is.

Az egységgrakományok alkalmazásának előnyei a következők:

– megnövekszik az anyagáramlás sebessége a csapatok „harc alatti ellátása” viszonylatában, ugyanis az egységgrakományok összeállíthatók mélységben (állandó jellegű bázison, TEB-en, HDS MB-on, HECS-en stb.), s onnan szállíthatók egészen a felhasználóig közvetlenül, vagy a közbeeső ellátási forrásokon való tárolás után közvetve;

– az ellátás érdekében anyagcsoportosítás mélységben kerül végrehajtásra, ahol ehhez kedvezőbbek a feltételek, s ezáltal biztosítható az „átrakás nélküli szállítások” gyakorlatban való végrehajtása;

– tömegesen felhasználásra kerülő löszerek (tüzérségi, harckocsi) rakodásához alkalmazásra kerülhetnek a rakodógépek, ezáltal kímélhető az élőerő állomány, az adott területeken meggyorsul a rakodás is;

– az ellenséges behatások következtében a csapatok hadtápjainak megsemmisülése esetén, vagy „különleges viszonyok” között alkalmazásra kerülő kötelékek viszonylatában a löszerbiztosítás mélységből megoldható megfelelően összeállított egységgrakományok alkalmazásával közvetlenül.

Az egységgrakományok alkalmazásának természetesen megvannak a hátrányai is, s azokat feltétlenül számításba kell venni mind a megalakítás, mind az alkalmazás során egyaránt.

Ezek a hátrányok a következők lehetnek:

– a különböző egységgrakományok képzése és alkalmazása mindig hatalmas anyagi ráfordításokat kíván, amelyeket számításba kell venni minden alapvető és járulékos eszköz rendszerbeállításánál;

– az egységgrakományok alkalmazása esetén az ellátandónál mindig lesz egy bizonyos mérvű „anyagfölösleg”, ugyanakkor a feltöltendő alegység (harcjármű) löszeregénye mégis csak részben lesz kielégítve (pl. a harckocsi-zászlóaljnak 100 mm-es repeszgránát kell, de az egységgrakománynak csak egy bizonyos része az, a többi páncéltörő űrméret alatti stb., amelyre adott időben a zászlóaljnak nincs szüksége, viszont ez a löszér máshol hiányzik); különösen érvényesül ez a „hiányfelesleg” ellentmondás harcjárművekre készített egységgrakományok vonatkozásában;

– egységgrakományok szállítása alkalmával csökken a szállítójárművek rakományának kihasználása, következésképpen növelni kell a szállítókötelékek járműállományát (különösen érvényesül ez a tétel rakott rakodólapon szállítása viszonylatában, amikor pl. kb. 40%-kal kell több jármű azonos feladat végrehajtásához);

– az egységgrakományok gépi rakodásához olyan rakodógépek kellene, amelyek terepen is alkalmazhatók, s képesek a szállító gépkocsioszlopokkal együtt mozogni az anyagátadás-átvétel helyére;

– amennyiben az egységgrakomány rakodólapon kerül szállításra, nagy mennyiségű rakodólap biztosítása szükséges úgy, hogy azok ismételt alkalmazásával számolni alapvetően nem, vagy csak a hadművelet végére lehet. (Egy darab szabvány rakodólapon átlagosan 0,5 tonna ládázott löszér helyezhető el. Egy 100–120 tonna löszér – rakodólapon történő pántolással – egységgrakományba való képzéséhez 200–240 darab rakodólap szükséges. Egy darab ZIL-130 G, vagy egy darab IFA W-50 L tehérgépkocsin átlagosan 60 darab üres rakodólap he-

lyezhető el, melynek szállításához további + négy-öt darab tehergépkocsi szükséges);

– az egységakományok képzését nem lehet megoldani „rögtönzött” helyi erők alkalmazásával, hanem erre a feladatra megfelelően kiképzett és felkészített állományt kell biztosítani, s ez további létszámnövekedést kíván, illetve újabb szervezett alegységek rendszerbe állítását.

Következtetések az egységakomány alkalmazására vonatkozóan

1. Az egységakományok képzése, alkalmazása szükséges, jó, azonban nem általánosítható a csapatok anyagi biztosítási rendszerére anyagi eszközök tömeges szállítása vonatkozásában a gépesített lövész- (harckocsi-) egységek magasabb-egységek raktári készleteinek megalakítására megfelelő szervezeti módosítások nélkül.

2. A csapatok *anyagi vonatkozású felkészítésének módja – harc-hadműveleti feladataik megoldására* – továbbra is alapvetően a hagyományos módszer lesz. A csapatok „harc alatti feltöltése” viszont alapvetően egységakományok alkalmazásával oldható meg, mégpedig gépesített lövészalegységek viszonylatában elsősorban kézi rakodással, harckocsialegységek (-egységek, -magasabbegységek) esetében rakodógépek igénybevételével.

3. A csapatok „harc alatti” feltöltéséhez, egységakományok alkalmazására korszerűsíteni kell a lőszerellátás rendszerét, *s a jelenleg élő szakaszos ellátási rendszer fenntartása mellett ki kell dolgozni a „szakaszos terítő”, illetve magasabbegységek szállítási tagozataiban a „terítő” ellátás elvének és gyakorlatának alapjait.* (Ezen fogalmak részletes elemzése a következő cikkekben sor kerül.)

4. Az egységakomány képzés „helyének” – hol, melyik bázison? – „idejének” – mikor? – állandó készenlét idején, hadművelet alatt? – meghatározása igen komoly kutatómunkát kíván, ugyanis amennyiben a csapat „harc alatti” feltöltéséhez egységakományba képzett anyagi eszközök kerülnek felhasználásra, korszerűsítést (módosítást) kell eszközölni az ellátás rendszerében.

5. A megalakított, járműveken tárolt egységakományokat gépkocsiról–földre lerakni csak kimondottan végső esetben célszerű. Következésképpen a parancsnokok, parancsnok hadtáphelyettesek anyagi tartalékai – alapvetően lőszer vonatkozásában – egységakományokba képzett, gépkocsikon tárolt anyagi eszközökből kerülnek megalakításra.

6. A főerőktől elszakadt Hadműveleti Manőver Csoportok, gépesített gyorscsoportok feladat alatti ellátásának (lőszer vonatkozásában) egyik legmegbízhatóbb változata az egységakományok alkalmazása.

7. Az egységakományok kialakítása sajátos feladat, speciális felkészülést kíván. Ennek megfelelően az erre a feladatra létrehozott alegységet (szervezetet) fel kell készíteni feladatának ellátására (ki kell képezni), s el kell látni az egységakomány képzéshez szükséges rajzokkal, táblázatokkal, kimutatásokkal, valamint különböző technikai eszközökkel, anyagokkal.

9. Az alegységek (gépesített lövész, harckocsi, zászlóalj, század parancsnokait) harci járművek személyi állományát fel kell készíteni az egységakományból történő ellátási feladatok megoldására. Ehhez szükséges: az egységakományok tartalmának „szabványosítása”, a rakományok megbontásának rendje, módszere, anyagok átadásának-átvételének, „főlsleges anyagok” visszahagyásának rendezése stb.

10. Egyeségrakományokkal történő ellátás esetében előtérbe kerülhet a gépkocsicserés anyagátadási mód alkalmazása. Ilyen megoldásokra alapvetően harc alatt kerülhet sor. A szállítójárművek azonban különbözőek, így nem alkalmazhatók valamennyi szállítási tagozatban egyformán, ezért csere alkalmával további igénybevételükhöz ezt is számításba kell venni.

A következő cikkben elemzésre kerül:

- 1. Egyeségrakományok képzése harckocsizászlóalj (harcjármű) feltöltésére harcban.*
- 2. Egyeségrakományok alkalmazása gépesített lövészászlóalj ellátására harcban.*